

Juryrapport 2006

Het aantal raadhuisen in Nederland, ook in Noord-Brabant, is in de loop der jaren flink geslonken. Terwijl er rond 1865 in onze provincie nog 185 gemeenten en evenveel raadhuisen bestonden, kennen we nu nog maar 68 gemeenten. Door de opheffing van gemeenten hebben veel gebouwen die vroeger het lokale bestuurscentrum vormden die functie verloren. Het kan ook zijn dat een gemeente wegens uitbreiding een ander gebouw heeft betrokken, of dat een oud raadhuis niet meer aan zijn functie voldeed. Wanneer een raadhuis eenmaal zijn officiële functie is kwijtgeraakt, begint er vaak een zoektocht naar een geschikte bestemming. Soms hebben de gebouwen de status van rijks- of gemeentelijk monument, waardoor een gemeentebestuur zich genoodzaakt ziet een nieuwe bestemming te vinden. Maar ook zonder de bescherming als monument verkeren oude gebouwen meestal in te goede staat om te worden gesloopt.

Dikwijls gaat het om karakteristieke gebouwen en daarom heeft de Stichting Monumentenprijs Noord-Brabant gemeend dit jaar het herbestemde raadhuis tot thema van de Brabantse Monumentenprijs te moeten verheffen. De zoektocht heeft zich gericht op:

„Voormalige raadhuisen daterend van vóór 1965 die een nieuwe functie hebben gekregen en daartoe zijn gerestaureerd en/of verbouwd met respect voor de historische situatie. Gebouwen die ook inwendig nog herinneringen bewaren aan de oorspronkelijke functie genieten de voorkeur.”

De Stichting prijst zich gelukkig dat tal van geïnteresseerden de moeite hebben genomen om een of meerdere objecten voor een beoordeling door de jury aan te melden. Alleen al hieruit blijkt dat er alom betrokkenheid bestaat bij het behoud van het Brabants erfgoed. Het thema leeft. Gemeenten, particulieren en heemkundekringen hebben zich ingespannen om de jury te voorzien van soms zeer uitvoerig documentatiemateriaal. Een woord van dank hiervoor is op zijn plaats. Een goed gedocumenteerde inzending bevordert de mogelijkheid tot een juiste beoordeling.

Het raadhuis

Het raadhuis is een bijzonder gebouw dat uitstijgt boven het gewone woonhuis of kantoor. Dat blijkt uit zijn markante situering, zijn stijl en materiaalgebruik en uit de publieke belangstelling voor het gebouw.

Hoewel er een behoorlijk aantal publicaties voorhanden is over specifieke raadhuisen in diverse plaatsen en vooral steden in ons land, bestaat er weinig literatuur over raadhuisen in het algemeen. Een interessant artikel is de bijdrage van prof. ir. H.T. Zwiers, *Iets over raadhuisen en raadhuisbouw*, aan het Gemeentelijk Jaarboek 1940 van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Onderstaande inzichten zijn mede ontleend aan dit artikel.

De raadhuisen die de jury heeft bezocht zijn vooral gelegen in van oorsprong kleinere plaatsen in Brabant. Men bereikt ze veelal door de hoofdweg te volgen die vanuit het buitengebied naar de dorpskern voert, en zich daar al dan niet samen met andere wegen verenigt op een centraal plein of markt, waar zich ook de kerk bevindt.

Blijkbaar heeft men het altijd belangrijk gevonden raadhuisen te bouwen die karakter gaven aan steden en dorpen. Het zijn niet alleen kerken en herenhuizen die gelden als bijzondere bouwwerken in een woonomgeving, maar ook raadhuisen die iets extra's daaraan toevoegen. Dat ook het publiek dit beseft moge blijken uit de ruime belangstelling die getoond wordt wanneer ergens een nieuw raadhuis wordt gebouwd. Een raadhuis wordt beschouwd als openbaar bezit waarin men zich vertegenwoordigd wil zien. Het is niet bestemd voor een kortstondig bestaan, maar voor een duurzame getuigenis van het plaatselijk wereldlijk gezag. Overigens zijn meerdere panden die voor de Monumentenprijs zijn aangemeld in eerste aanleg niet als raadhuis gebouwd, maar pas in een later stadium als zodanig in gebruik genomen.

Met de panden die van meet af aan als raadhuis zijn opgericht wilde men laten zien dat het om een raadhuis ging. Ze zijn statig, en soms, als de gemeente enigszins bemiddeld was, zelfs uitgesproken deftig. De gebruikte materialen zoals natuursteen zijn van een soort dat de tand des tijds kan doorstaan.

De raadhuisbouw beleefde een hoogtepunt in de zestiende en zeventiende eeuw. Toen kreeg het raadhuis nog een toren als teken van waardigheid. Voorbeelden uit die periode komen we tegen in Klundert en Willemstad. In die tijd huisden zowel de rechterlijke, de wetgevende als de uitvoerende macht in het raadhuis. De rechterlijke macht heeft sindsdien een plaats buiten het raadhuis gevonden.

In de twintigste eeuw zien we dat de functie van het raadhuis sterk verandert.

Weliswaar blijven hierin de representatieve vertrekken voor openbare gelegenheden, de raadzaal, de trouwzaal, de kamer van de burgemeester, de gemeentesecretaris en het college van burgemeester en wethouders gehandhaafd, maar het kantoorgedeelte breidt zich enorm uit vanwege de gestadige groei van de overheidsrol op het terrein van opvoeding, gezondheidszorg, sociale en technische voorzieningen. De schaal van raadhuisen van jongere datum heeft ertoe geleid dat raadhuisen iets minder centraal in de gemeente werden gesitueerd. Dat er een evolutie in het ontwerpen van raadhuisen heeft plaatsgevonden wordt fraai geïllustreerd in een enigszins gedateerde opsomming van eisen voor een raadhuis, waarin niet alleen een rijwielstalling, maar zelfs een kinderwagenstalling wordt gepland.

De aangemelde objecten

Voor het gekozen thema zijn 37 objecten aangemeld, verspreid over de gehele provincie.

Hieronder staat een overzicht van de plaatsen waarin een voormalig raadhuis staat dat is aangemeld voor de Monumentenprijs, met daarachter een vermelding van de persoon of instantie die de aanmelding heeft verzorgd.

Aarle-Rixtel	W. Verhoeven
Alphen	Heemkundekring Carel de Roy
Beek en Donk	Stichting 't Oude Raadhuis
Beers	F. van Heukelom
Bergen op Zoom	Gemeente Bergen op Zoom
Berkel-Enschot	Gemeente Tilburg
Boekel	Monumentencommissie Boekel
Budel	J. Vlassak en Heemkundekring De Baronie van Cranendonck
Chaaam	H. Oome

Escharen	J. Laguette
Eindhoven	Henri van Abbestichting
Fijnaart	Heemkundekring Fijnaart en Heijningen
Geldrop	Heemkundekring De Heerlijkheid Heeze-Leende-Zesgehuchten
Gemert	S. van Wetten
Gilze	J. Bruikman
Grave	J. Laguette
Helvoirt	A. Vollebergh
Heusden	Gemeente Heusden
Hooge Zwaluwe	R. v.d. Veeke
Klundert	Heemkundekring Klundert
Lage Mierde	H. Kok
Lithoijen	Heemkundekring Maasdorpen
Mierlo	Heemkundekring Myerle
Nuenen, Beekstraat	Heemkundekring De Drijehornick
Nuenen, Berg	C. Mertens
Oirschot	Gemeente en Heemkundekring De Heerlijkheid Oirschot
Oss	G. van Alphen
Ravenstein	B. Tonies
Riethoven	Gemeente Bergeijk
Rijsbergen	Heemkundekring De Drie Heerlijkheden
Standdaarbuiten	Heemkundekring 't Sandt Daer Buyten
Uden	Heemkundekring Uden
Valkenswaard	Gemeente en Heemkundekring Weerderheem
Velp	J. Laguette
Willemstad	Heemkundekring De Willemstad
Wouw	Heemkundekring De Vierschaer
Zevenbergen	Heemkundekring Willem van Strijen

De jury heeft alle aangemelde objecten ter plaatse bezocht. Bij het bekijken van voormalige raadhuisen komt men een aantal vaste elementen tegen. Bij de oudere raadhuisen, zelfs de meest eenvoudige, laat een bordes zien dat we te maken hebben met een raadhuis. Voorbeelden zijn o.a. te vinden in Chaam, Velp en Escharen. Vanaf het bordes konden bekendmakingen worden gedaan. Soms is het niet gemakkelijk te zien dat een pand vroeger als raadhuis heeft gediend, maar er is één element dat de oorspronkelijke functie van het gebouw meestal verradt, namelijk een gevelsteen met inscriptie die aangeeft wanneer en onder wiens bewind het raadhuis werd opgericht – zie bijvoorbeeld het oude raadhuis van Riethoven-, of een aanduiding in stenen letters boven de ingang met het opschrift “raadhuis”. Rondboogdeuren en -ramen, glas-in-lood, cassetteplafonds, natuursteen en geglazuurde tegels zijn ook elementen die regelmatig worden aangetroffen. En een gemeente die het zich kon veroorloven voorzag haar raadhuis van een luidklok, al dan niet voorzien van een uurwerk met wijzerplaat, een zonnewijzer of een carillon, bij voorkeur opgehangen in een toren. En de oudere raadhuisen hebben ook een cachot waar wetsovertreders konden worden opgesloten; Beers heeft nog een het cachot met een stenen brits. Zo leidde openbare dronkenschap tijdens de kermis tot een kennismaking met het raadhuis. Een ander opvallend gegeven bij oudere raadhuisen zoals dat van Gilze is dat ze ook plaats boden aan de brandspuit. Handhaving van de openbare orde en

veiligheid was een van de eerste, meest essentiële taken van de lokale overheid. In de loop van de tijd is het takenpakket uitgebreid en zijn ook de raadhuisen groter geworden. Vermeldingswaardig is verder dat aanbouwen van raadhuisen en interieuraanpassingen uit de tweede helft van de vorige eeuw gerealiseerd zijn in de stijl van de Bossche School. Kenmerkend voor die stijl, die men o.a. aantreft in Ravenstein en Helvoirt, zijn een sobere vormgeving en het gebruik van materialen die in Nederland voorhanden zijn zoals beton, baksteen en hout.

De jury is zich ervan bewust dat bepaald niet alle voormalige raadhuisen in Noord-Brabant zijn aangemeld om mee te dingen naar de Monumentenprijs, want dan zouden er veel meer objecten zijn aangemeld. Toch bestaat de indruk dat de aangemelde objecten een representatief beeld geven van de diversiteit aan functies waarvoor de oude raadhuisen tegenwoordig zijn bestemd.

We treffen de volgende bestemmingen aan: in diverse ex-raadhuisen worden nog huwelijken gesloten, enkele zijn tegenwoordig een museum of galerie, heemkundekringen vinden er hun onderkomen, maar ook de VVV (Mierlo), het streekarchief (Grave), een wijkcentrum (Tongelre), woningstichtingen (Rijsbergen), bedrijven en kantoren (Helvoirt, Alphen), een congres- en trainingscentrum, een restaurant (Wouw), maatschappelijk werk, en een verloskundige; tenslotte zijn er nogal wat raadhuisen tot woonhuis omgebouwd (o.a. dat van de voormalige gemeente Zesgehuchten, nu behorend tot Geldrop).

De beoordeling

Het thema betreft gebouwen van vóór 1965 die als raadhuis hebben gediend. Nadien moeten die gebouwen een werkelijk nieuwe bestemming hebben gekregen, bij voorkeur met een verwijzing naar het verleden. Een die het voortbestaan van het gebouw en de openbare toegankelijkheid daarvan waarborgt. Raadhuisen die nog steeds primair worden gebruikt voor gemeentelijke functies zoals raadsvergaderingen, commissievergaderingen en trouwplechtigheden – zoals die van Bergen op Zoom, Chaam en Boekel - en die niet daadwerkelijk een nieuwe bestemming hebben gekregen vallen niet binnen het thema van dit jaar en kunnen derhalve niet voor de prijs in aanmerking komen. In de eerste plaats wordt namelijk gekeken of een aanmelding voldoet aan de criteria van de omschrijving van het thema. Wat de jury verder meeweegt is of het voortbestaan van het gebouw gewaarborgd is – de restauratie van het oude raadhuis van Willemstad verdient dan ook alle lof -, of het gebouw openbaar toegankelijk is, of het in zijn huidige staat nog een belangrijke plaats inneemt binnen de gemeente, en of het huidige gebruik passend is in de omgeving. Plaatsen waar men zich ervoor inzet om het voormalige raadhuis zoveel mogelijk van zijn oude uitstraling te laten behouden verdienen bijzondere waardering. Met spijt moet worden vastgesteld dat niet overal een maximale inspanning wordt geleverd om het raadhuis in zijn waarde te laten. Hier en daar zoals in Hoogerheide, gemeente Woensdrecht, worden raadhuisen zelfs met sloop bedreigd of heeft de slopershamer zijn werk al gedaan. En ook bij verkoop van een raadhuis houdt de gemeente niet altijd volledig de toekomst van het pand in de hand. Daar waar men er

in geslaagd is het raadhuis te behouden kan worden vastgesteld dat dit door de plaatselijke bevolking erg op prijs wordt gesteld. Mensen blijven het raadhuis, ook al heeft dit soms al lang een andere bestemming, toch het oude raadhuis noemen. Dat zegt iets over de band tussen het publiek en het raadhuis. Hoezeer niet alleen het gebouw maar ook de inventaris daarvan mensen ter harte gaan moge blijken uit een voorbeeld uit Klundert waar de heemkundekring “Die Overdraghe” er in slaagde de verkoop van de raadstafel uit 1641 tegen te houden en deze ook nog te laten restaureren.

Na bestudering van de ingezonden stukken en bezichtiging van de objecten heeft de jury elf objecten geselecteerd die voor de prijs in aanmerking zouden kunnen komen. Dat zijn de volgende objecten in alfabetische volgorde van de namen van de gemeente waar het raadhuis stond, met daarachter de naam van de gemeente waarin dat raadhuis nu ligt.

Aarle-Rixtel, gemeente Laarbeek

Het voormalige raadhuis van Aarle-Rixtel biedt met zijn rondbogen en kantelen een neo-romaanse aanblik. Het pand is in 1855 gebouwd onder architectuur van H.J. van Tulder en vormde ooit een geheel met de lagere jongensschool en de woning van de hoofdonderwijzer. In 1923 is het uitgebreid met een trouwzaal. Die wordt nog steeds als zodanig gebruikt, en is verfraaid met een heuse sterrenhemel, maar het leeuwendeel van het complex wordt in beslag genomen door conferentiecentrum Couwenbergh, dat managementtrainingen verzorgt. Dit is mogelijk geworden nadat een particulier het pand in 1997 heeft verworven en gerenoveerd.

Beek en Donk, gemeente Laarbeek

Begin jaren '80 plaatste de gemeente Beek en Donk een oproep om een culturele invulling te geven aan het uit 1866 daterende oude raadhuis. Dit leidde tot de oprichting van een nog steeds actieve stichting die beginnende en gevestigde kunstenaars en ook het Brabants Instituut voor School en Kunst (BISK) de gelegenheid geeft in het raadhuis te exposeren. Regelmatig zijn er ontvangsten van kinderen van basisscholen. En de gemeente benut het pand bij tijd en wijle voor huwelijksluitingen en voor bepaalde evenementen zoals op Koninginnedag en met Sinterklaas. In de aanmelding wordt erop gewezen dat het bestuur van de Stichting geheel bestaat uit vrouwen. Bij binnenkomst ziet men het beeld *De schuwe man* van Theo v.d. Werff.

Budel, gemeente Cranendonck

In Budel bevindt zich het Schepenhuis, een voormalig raadhuis (tot 1967) met gevangenis en brandspuitberging alsmede garen- en botermarkt. Deze marktplaats ligt op de onderste verdieping, waar men destijds met paard en wagen binnen kon rijden. De bouwmeester was Hendrik Verhees, de datering van het pand 1771-1772. In de jaren 1981 en 1982 heeft een restauratie plaatsgevonden. Heemkundekring De Baronie van Cranendonck heeft hier haar onderkomen. Vanaf 1982 wordt het Schepenhuis gebruikt als een gemeenschapshuis.

Fijnaart, gemeente Moerdijk

Het exterieur van het raadhuis van de voormalige gemeente Fijnaart is niet bijzonder opvallend, hoewel het ter plaatse geldt als een van de belangrijkste gebouwen. Des te groter is de verrassing die men binnen aantreft. Hier huist namelijk na een grondige

interne restauratie het Museum Van Lien waartoe ook een galerie behoort. Het museum bevat een collectie hedendaagse figuratieve en abstracte kunst, voortgekomen uit een particuliere verzameling, en ondergebracht in een stichting die gesteund wordt door een team van bijna 20 vrijwilligers dat ervoor zorgt dat het museum een culturele ontmoetingsplaats is.

Heusden, gemeente Heusden

De gemeente Heusden heeft van haar oude stadhuis, dat overigens noch een status als rijks- noch als gemeentelijk monument heeft, een bezoekerscentrum gemaakt. Hierin zijn verschillende partijen gehuisvest, namelijk het Heusdens Buro voor Toerisme, het gemeentelijk servicepunt en het Streekarchief Land van Heusden en Altena. Daarnaast wordt er in verschillende ruimten geëxposeerd, en kan men er trouwen. Om een en ander te realiseren heeft recent een renovatie plaatsgevonden waarbij het exterieur zo weinig mogelijk is gewijzigd, terwijl de sfeer van het gebouw is behouden en historische elementen in oude luister zijn hersteld. Het carillon vormt de bekroning.

Klundert, gemeente Moerdijk

Het stadhuis van Klundert is in 1621 gebouwd met subsidie van Prins Maurits onder de voorwaarde dat het onderhoud van het pand te allen tijde voor rekening van de gemeente zou blijven. Na de gemeentelijke herindeling in 1997 is het stadhuis door de gemeente verhuurd aan een transportbedrijf dat in overleg met de heemkundekring “Die Overdraghe” een verbouwing heeft uitgevoerd met respect voor de historische situatie. Trouwen kan nog steeds in dit fraaie, en bijzonder gunstig gelegen stadhuis, en vrouwe Justitia blijft vanaf de voorgevel waken over Klundert.

Nuenen-Gerwen, gemeente Nuenen

Dit is het eerste raadhuis van Nuenen-Gerwen. Het in de muurankers aangebrachte jaar 1734 geeft het bouwjaar weer van het eerste huis voor schout en schepenen van Nuenen-Gerwen en is als zodanig als raadhuis in gebruik geweest tot 1875. De ingangspartij bestaande uit een gesneden lijst op een hardstenen sierstuk en stoep geeft aan dat het een voor die tijd voornaam huis was. In de achtertuin werden loslopende dieren ondergebracht. Nadien werd het pand gebruikt als café, winkel en woonhuis annex galerie.

Oirschot, gemeente Oirschot

Op 8 mei 1513 heeft het dorpsbestuur van Oirschot aan een kleine commissie de opdracht gegeven om te laten bouwen; “een nijewe raithuys schoen ende verheven van steenen ende hout met foute daeronder” (voute = gewelf) om te dienen als markthal voor boter, kaas, eieren en gevogelte en andere waar.

Het “aauw” raadhuis van Oirschot met zijn trapgevels en bordes is tegenwoordig in gebruik bij het Woningbedrijf Oirschot, een van de 18 woningbedrijven in Nederland die nog in handen zijn van een gemeente. In de kelder, die oorspronkelijk bedoeld was als markthal, en later als raadzaal, wordt nu nog getrouwd. In 1938-1939 is het pand volledig gerestaureerd.

Oss, gemeente Oss

Van 1921 tot 1974 gebruikte de gemeente Oss de monumentale villa Constance als raadhuis. Deze in neo-renaissance-stijl vormgegeven villa is in 1888 gebouwd in

opdracht van Arnold van den Bergh, zoon van een Osse margarinefabrikant. Sinds 1979 is in dit pand het museum Jan Cunen gevestigd. De fraaie parketvloeren en rijk gedecoreerde stucwerkplafonds in de voormalige raadzaal, de hal met glas-in-lood van P. Wiegersma, de burgemeester- en secretariskamer zijn in 2006 hersteld.

Uden, gemeente Uden

In 1938 bouwde architect C. Roffelsen het raadhuis van Uden in traditionalistische stijl, een L-vormig gebouw onder zadeldaken, opgetrokken in groot formaat baksteen. Het raadhuis heeft een duidelijk representatief karakter en drukt de waardigheid van het gemeentebestuur uit. Zowel exterieur als interieur is in originele, gave staat. Het gebouw is in handen van een beheersmaatschappij en wordt gebruikt als restaurant, kantoor en trouwzaal. De eigendom van het in ruime mate aanwezige, door A. Stroucken en Co. uit Rotterdam vervaardigde glas-in-lood met o.a. een afbeelding van de typisch Udense landbouwproducten zoals kersen heeft de gemeente aan zich gehouden.

Willemstad, gemeente Moerdijk

In 1587 verrees op een prominente plaats in Willemstad – en in deze stad van zijn vader Willem van Oranje ook weer met financiële steun van Prins Maurits – een raadhuis met een van de oudste luidklokken van Nederland, herkend als een model van het einde van de twaalfde eeuw. Kenmerkend zijn de Vlaamse gevel, een langgevel, opgetrokken in rode Leidse steen, met in het midden een dakkapel, een kap met leien gedekt, zijgevels met kantelen en een rijke ornamentiek.

Conclusie

In de eindafweging heeft de jury de daarvoor in aanmerking komende objecten getoetst aan de hiervoor genoemde criteria. Samengevat heeft de vraag centraal gestaan: wie is er in geslaagd het oude raadhuis nieuw leven in te blazen als een huis van betekenis voor de bevolking. Het kan de overheid zijn die zich hierin als voortrekker opstelt, maar menigmaal is het particulier initiatief doorslaggevend. Een samenspel van alle betrokkenen is ideaal.

Een eervolle vermelding geldt voor de volgende twee objecten

Museum Van Lien in het voormalige raadhuis van Fijnaart.

Met het initiatief van de familie Van Lien is Brabant een museum annex galerie rijker geworden. Het is een bijzondere ervaring om in Fijnaart een kwalitatieve voorziening op dit niveau te ontdekken op een onverwachte plaats. Kosten noch moeite zijn gespaard om dit raadhuis om te toveren in een artistiek milieu, zelfs met gebruikmaking van enkele elementen uit het voormalige raadhuis. De bijdrage van veel vrijwilligers aan de realisering en instandhouding van dit museum is voorbeeldig.

't Oude Raadhuis van Beek en Donk

De Stichting die hier werkzaam is en de gemeente slagen erin om samen op een zinvolle manier gebruik te maken van de mogelijkheden die het oude raadhuis biedt.

Er vinden diverse activiteiten plaats waarbij het publiek welkom is in het gebouw. Het doorzettingsvermogen en enthousiasme van de Stichting om dit alles met bescheiden middelen en met zorg voor de dagelijkse gang van zaken goed te laten verlopen, verdient waardering en ondersteuning.

De Brabantse Monumentenprijs 2006 wordt toegekend aan

Het bezoekerscentrum in het oude raadhuis in Heusden.

Wie dit zogenaamde bezoekerscentrum, gelegen in het hart van het beschermde stadsgezicht, betreedt komt in een andere wereld. Op een zeer smaakvolle wijze is gestalte gegeven aan een interieur dat door vormgeving en materiaalgebruik volledig eigentijds aandoet terwijl men toch aan alle kanten omringd is door het verleden. Uit het geheel spreekt liefde voor de historie en trots op de rijkdom van dit stadje. De verschillende bestemmingen die in het gebouw zijn ondergebracht laten zich uitstekend met elkaar combineren. De bezoeker komt hier met genoeg en verlaat het pand verrijkt, met een compliment aan de bedenkers en makers van dit plan.

Vught, 1 september 2006

De jury van de Brabantse Monumentenprijs 2006

A.J. van Houdt, voorzitter
Dr. A.C.J. van Leeuwen, kunsthistoricus
Drs. D.M. Eeken, kunsthistorica
Mr. H.H.G. van der Linden, secretaris

In voorgaande jaren heeft de Brabantse Monumentenprijs in het teken gestaan van:

- 1988 beeldbepalende gebouwen
- 1989 wind- en watermolens
- 1990 sociale woningbouwcomplexen
- 1991 boerderijen met een nieuwe functie
- 1992 geen prijs uitgereikt
- 1993 historische stads- en dorpspleinen
- 1994 voormalige religieuze gebouwen met een nieuwe functie
- 1995 industriële gebouwen met een nieuwe functie
- 1996 historische klinker- en kleiwegen
- 1997 historische buitenplaatsen
- 1998 historisch waardevolle boerderijen
- 1999 monumentale woonhuizen met oorspronkelijk interieur
- 2000 cultuurhistorische begraafplaatsen
- 2001 waterbouwkundige werken
- 2002 veldkapellen en andere religieuze monumentjes
- 2003 historische tuinen en parken
- 2004 vestingwerken

2005 muurschilderingen in religieuze gebouwen

De volgende foto's met onderschrift plaatsen. Het is aan te bevelen de foto's met PSP te verbeteren. Ik neem aan dat de drukker dit doet.

Willemstad 1, De entree van het gerestaureerde raadhuis in Willemstad.

Bergen op Zoom 3, Klundert 1, Oirschot 1 en Grave 1, Raadhuizen uit de 16^e en 17^e eeuw.

Budel 3 en Nuenen1, Het Schepenhuis van Budel en het oude raadhuis van Nuenen, 18^e eeuw.

Heusden 1, het bezoekerscentrum in Heusden.

Aarle 1 (1855), Beek 2 (1866) en Gemert 1 (1885), Raadhuizen uit de 19^e eeuw.

Chaam 1, Riethoven 1 en Fijnaart 1, Raadhuizen uit de 20^e eeuw.

Oss 12, Plafondschilderingen in het museum Jan Cunen in Oss, en Uden 10, Glas-in-lood in het oude raadhuis van Uden.

Ravenstein 1, Het oude raadhuis van Ravenstein.

Lithoijen 1 en Escharen 1, Oude raadhuizen als woonhuis.

Uden 12, een gebouchardeerde trapwand in het oude raadhuis van Uden.